

צמצום נשירה מההשכלה הגבוהה, איתור מוקדם

וחיזוק המוכנות ללימודים אקדמיים

מפגש חשיפה למיזם לקראת תשפ"ד

ד"ר מיכל פיליפס-ברנשטיין ופרופ' איתמר גתי

האוניברסיטה העברית

דוד עזורי

מרכז ארצי לבחינות ולהערכה

קרן אדמונד דה רוטשילד

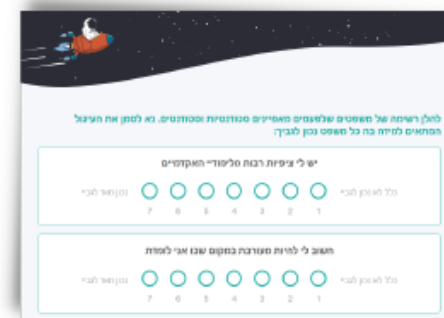
YISSUM

צמצום נשירה מהשכלה הגבוהה, איתור מוקדם וחיזוק המוכנות ללימודים אקדמיים

השאלון מונגש לסטודנטים המתחילים לימודיהם בתשפ"ד על ידי המרכז הארצי לבחינות והערכה במימון קרן אדמונד דה-רוטשילד. המיזם הוא תוצר של פרויקט פיתוח ומחקר בהובלת פרופ' איתמר גתי וד"ר מיכל פיליפס-ברנשטיין בבית הספר לחינוך ע"ש סימור פוקס ו"יישום" - החברה לפיתוח ומחקר של האוניברסיטה העברית בירושלים.

1 מיפוי

מיפוי המוכנות הפסיכו-חברתית של הסטודנט ללימודים אקדמיים באמצעות שאלון המוכנות החינמי והמקוון

ששת המימדים של ה-PRC:

- ASE תחושת מסוגלות אקדמית
- EC מחויבות ללימודים
- SC נינוחות חברתית
- CE מעורבות בקמפוס
- SD משמעת עצמית
- RES חוסן אישי

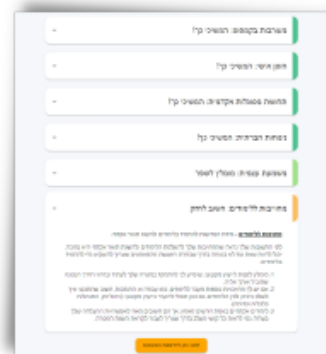
2 משוב אישי

משוב עם המלצות מוצג לסטודנט

משוב גרפי

המלצות

3 ניתוח ותכנון

במסגרת דיקנט הסטודנטים דוח מוסדי לממונה על צמצום הנשירה

דוח מוסדי לממונה על צמצום הנשירה (לשנת 2023)	מספר סטודנטים	מספר מועמדים	מספר סטודנטים	מספר מועמדים	מספר סטודנטים	מספר מועמדים
השנה הראשונה	10	20	15	30	12	25
השנה השנייה	8	18	14	28	11	24
השנה השלישית	7	17	13	27	10	23
השנה הרביעית	6	16	12	26	9	22
השנה החמישית	5	15	11	25	8	21

תכנון התערבות מותאמת אישית עבור כל סטודנט בסיכון לנשירה לפי פרופיל המוכנות שלו

4 התערבות

סדנאות קבוצתיות המסייעות לחיזוק המוכנות הפסיכו-חברתית ומצמצות את הסיכון לנשירה

ליווי וייעוץ אישי להגברת המוכנות

5 תוצאה

העלאת מוכנות הסטודנטים וצמצום הנשירה

למה סטודנטים נושרים?

יכולת קוגניטיבית לא מספקת / חוסר ידע קודם

וגם בגלל

חרטה על תחום הלימודים הנבחר

משתנים אישיים נסיבתיים (דמוגרפיים, אחרים, בלת"מים)

חסר במשאבים כלכליים

אבל, גם בגלל

חוסר מוכנות במשתנים פסיכו-חברתיים (= משאבים תוך ובין אישיים)

מחיר הנשירה

מחיר אישי לסטודנט

- רגשי (תסכול, חרטה, דימוי עצמי)
- משפחתי
- חברתי
- מקצועי
- כלכלי (שכר הלימוד, הוצאות נלוות, אבדן הכנסה, שכר עתידי)

מחיר למוסד הלימודים

- דחיית סטודנט אחר
- תקצוב
- פרסום שלילי למוסד

מחיר למדינה

- סבסוד הלימודים/ההכשרה
- אבדן תל"ג

ומהם ההיבטים הפסיכו-חברתיים?

משתנים פסיכו-חברתיים מתייחסים למשאבים תוך-אישיים ובין-אישיים שנמצאו כבעלי התרומה המשמעותית ביותר להתמדה בלימודים ובהצלחה בהם, מעבר לנתוני קבלה ומשתני רקע.

Academic Self-Efficacy	ASE	מסוגלות עצמית אקדמית
Educational Commitment	EC	מחויבות ללימודים
Social Comfort	SC	נינוחות חברתית
Campus Engagement	CE	מעורבות בקמפוס
Self-Discipline	SD	משמעת עצמית
Resilience	RES	חוסן אישי

שאלון המוכנות – מהימן ותקף

המהימנות של הסולמות טובה-טובה מאד ($.93 < C\alpha < .78$ בקרב 9,121 סטודנטים).

C α

יש הבחנה טובה בין ששת המימדים - כל מימד בודק משהו אחר
(CFI = .94 GFI = .91 RMSEA = .053 בקרב שני מדגמים של 1,254 ו-2,331 סטודנטים)

EFA+CFA

השאלון נמצא מתאים באותה מידה ל: (4,273 סטודנטים)

MI

- גברים ונשים
- סטודנטים מרקע חברתי-כלכלי שונה (גבוה ונמוך)
- מעל ומתחת לגיל 23
- מכללות ואוניברסיטה
- דור ראשון ודור ממשיך להשכלה גבוהה

אין קשר בין ששת ציוני המוכנות לבין ציון הבגרות או הציון הפסיכומטרי | $r < .15$ | (1,848 סטודנטים)
תקף – מאתר מראש סטודנטים בסיכון לנשירה

התהליך – מנקודת מבטו של הסטודנט

קבלת מייל עם ההזמנה למילוי השאלון (מהמוסד אליו התקבל)

▪ מילוי השאלון (שער, פרטים אישיים, דוגמאות שאלות [מותאם מגדרית, פריטי תוקף])

▪ משוב אישי - גרפי, מילולי

▪ המלצות ישימות

▪ קישור לסרטוני אנימציה

▪ הפנייה לשירותי הדיקנט

▪ העתק המשוב עם ההמלצות – למייל הסטודנט

▪ פניה יזומה שלו/שלה

מילוי השאלון

משוב אישי
המלצות (וסרטונים)

פנייה למשאבי
סיוע

סיוע עצמי או פנייה
לגורמים

מענה לפנייה של
הדקאנט –
ליווי ו/או סדנאות

לקראת השתלבות בלימודים אקדמיים

השתלבות בלימודים אקדמיים היא משימה מאתגרת.

שאלון קצר זה (6-9 דקות) נועד לסייע לסטודנטים בשנה א' להשתלב בהצלחה בלימודים.

בתום מילוי השאלון יוצג לך משוב עם המלצות אישיות. ההמלצות מותאמות לתשובות שלך, והן כוללות הצעות לדרכי התמודדות עם האתגרים של המעבר ללימודים אקדמיים.

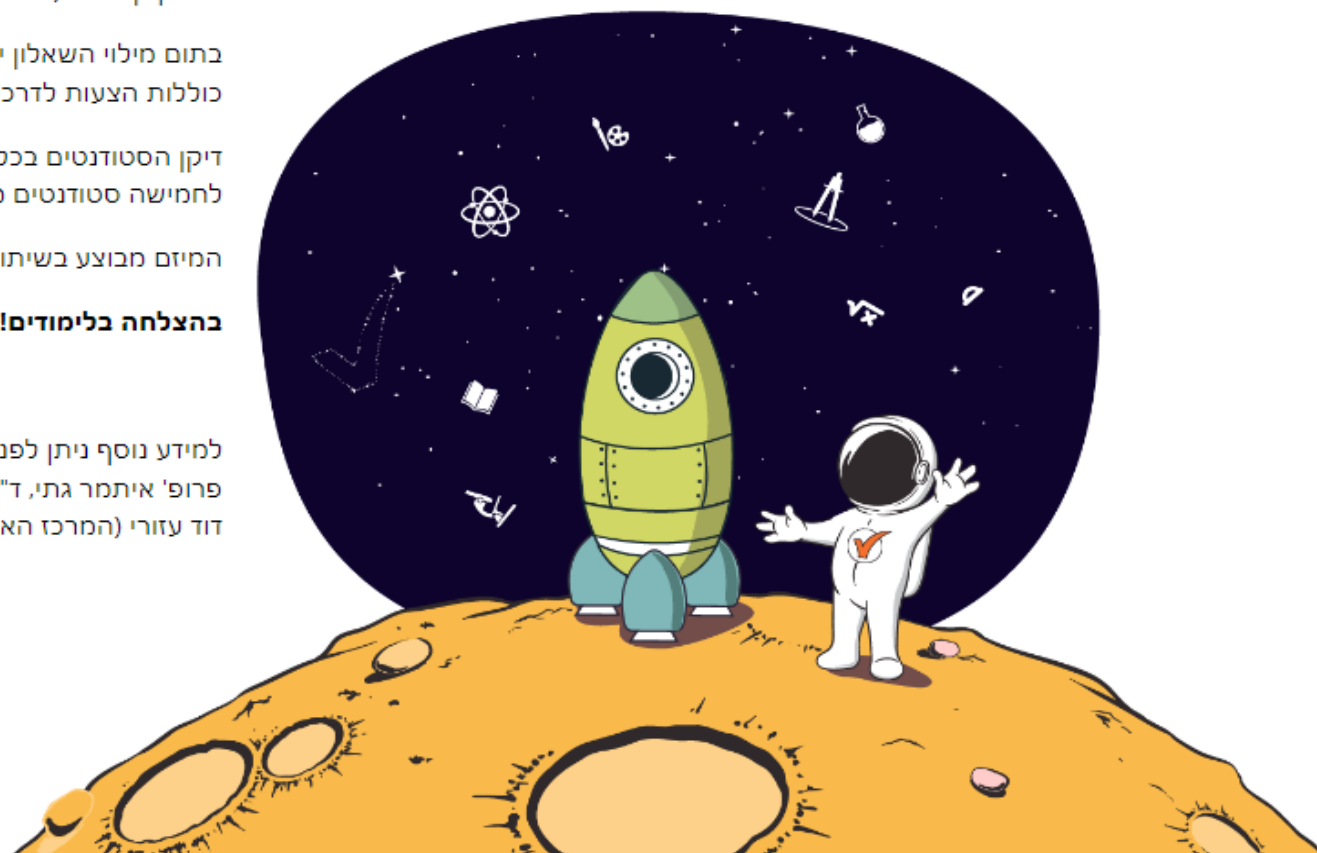
דיקן הסטודנטים בכל מוסד לימודים יעניק 5 מלגות שכר לימוד בגובה של 1,000 ש"ח כל אחת לחמישה סטודנטים מקרב המשיבים על השאלון.

המיזם מבוצע בשיתוף קרן אדמונד דה רוטשילד ובתמיכתה.

בהצלחה בלימודים!

למידע נוסף ניתן לפנות לצוות השאלון בדואר אלקטרוני: muchanut@nite.org.il וכן:
פרופ' איתמר גתי, ד"ר מיכל פיליפס-ברנשטיין: 02-5882170
דוד עזורי (המרכז הארצי לבחינות ולהערכה): 02-6759578

המשך

מוכנות
ללימודים
אקדמיים

שאלות רקע

נתחיל במספר שאלות

גיל*

אעדיף לקבל את השאלון בלשון*

מציב הרשמה ללימודים אקדמיים*

שפת השאלון עברית

כתובת דוא"ל לקבלת המשוב האישי והודעה על זכייה במענק שכר לימוד*

מוסד לימודים

חוג/ לימוד

אני מאשר/ת למוסד הלימודים ולמרכז הארצי לבחינות ולהערכה לעשות שימוש בתשובתי כדי להציע לי פעילויות רלוונטיות עבורי ולסייע בהשתלבות מוצלחת שלי ושל סטודנטים אחרים בשנה א'.

academy.nite.org.il/

נתחיל במספר שאלות

גיל*

שפת השאלון עברית

כתובת דוא"ל לקבלת המשוב האישי והודעה על זכייה במענק שכר לימוד*

מוסד לימודים

חוג/ לימוד

אעדיף לקבל את השאלון בלשון*

9

ההיגדים בשאלון

- התאמה מגדרית של ההיגדים בשאלון
- חלק מהפריטים בסולם הפוך, כך שערך גבוה משקף מוכנות נמוכה
- השאלון כולל פריטי תוקף

פריט 'הפוך'

אני מתוסכל בקלות

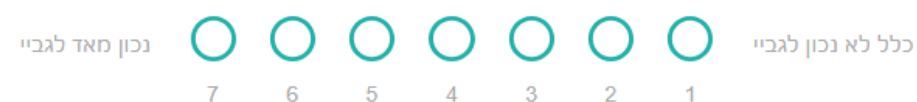
חשוב לי לסיים את התואר כדי לממש את השאיפות המקצועיות שלי

אני מרגישה נוח בקבוצה

אני בטוחה שהיכולות הלימודיות שלי מספיקות על מנת להצליח בלימודים

ההמלצות האישיות שלך מחולקות לשישה נושאים. לצפייה בהמלצות יש ללחוץ על כותרות הנושאים.

מחוייבות ללימודים: המשיכי כך!

תחושת מסוגלות אקדמית: המשיכי כך!

חוסן אישי: המשיכי כך!

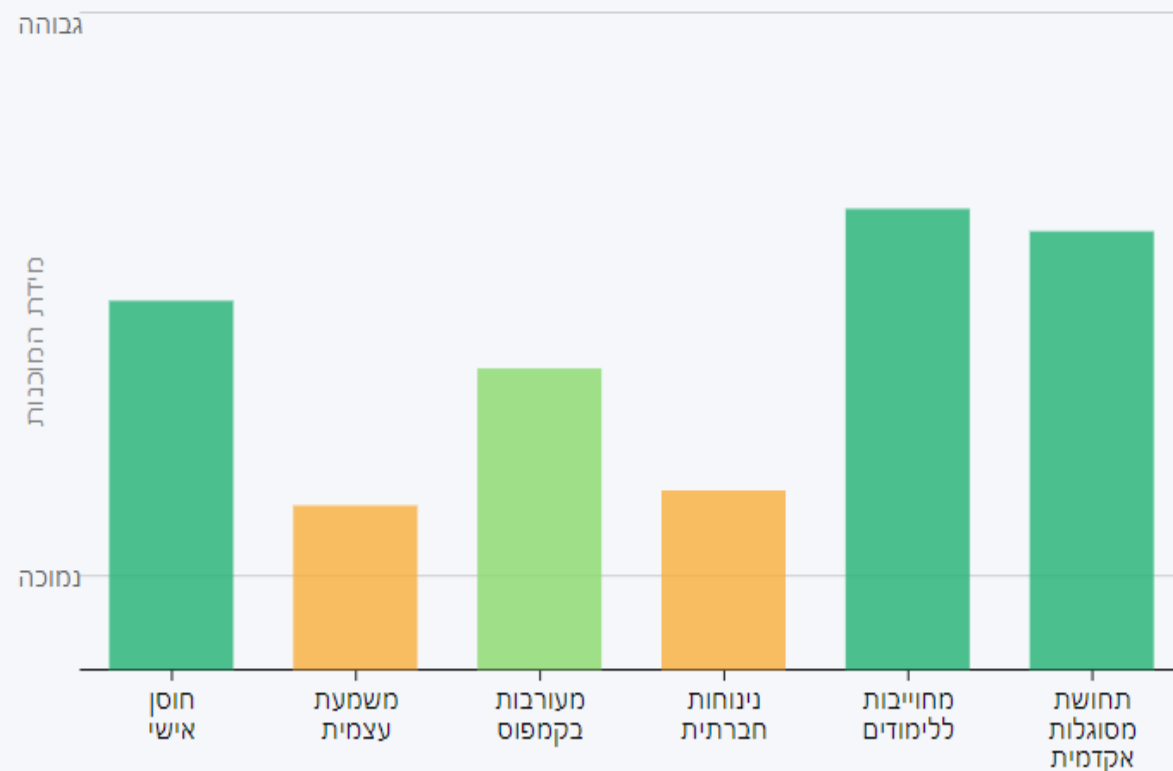
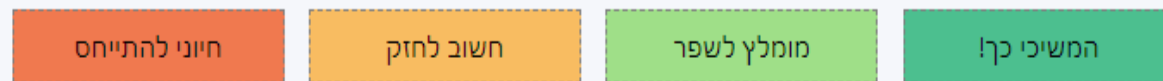
מעורבות בקמפוס: מומלץ לשפר

נינוחות חברתית: חשוב לחזק

משמעת עצמית: חשוב לחזק

משוב אישי והמלצות

נינוחות חברתית: חשוב לחזק

נינוחות חברתית – מתייחס לתחושתך בסביבה חברתית חדשה.

לפי התשובות שלך נראה שלא נוח לך בסביבה חברתית חדשה. את לא לבד, יש עוד רבים כמוך. השתלבות חברתית היא חלק חשוב מחוויית הלימודים, והיא תורמת לא רק לרווחה הנפשית שלך, אלא גם להישגים הלימודיים שלך.

1. כדאי שתנצלי כל הזדמנות למצוא חברים לשבת לידם בשיעורים, להצטרף לקבוצות לימוד ועוד. לפעמים אפשר להכיר סטודנטים גם בפעילויות של אגודת הסטודנטים, של המחלקה שלך או של מוסד הלימודים.
2. אם את חזקה בלימודים, נסי לסייע לסטודנטים המתקשים בחומר הלימוד. זוהי הזדמנות ללמוד עם עוד אנשים.
3. חפשי קבוצות ואירועים מעניינים, בקמפוס (במסגרת אגודת הסטודנטים) ומחוצה לו (חוגים, מועדונים, הופעות ועוד), שדרכם תוכלי להכיר אנשים שיש לך ולהם תחומי עניין משותפים.
4. במידה שאת מרגישה שהקושי בתחום החברתי מתמשך, אל תישארי עם זה לבד ופני לדיקנט הסטודנטים שיסייע לך.

משמעת עצמית: חשוב לחזק

משמעת עצמית – יכולת ההתמדה והשלמה בזמן של משימות ועמידה במחויבויות.

לפי התשובות שלך נראה כי יש לך קושי להתמיד ולהשלים את המשימות המוטלות עליך ובעמידה בהתחייבויות שלך בזמן. הנטייה לדחות משימות עלולה ליצור פערים בלימודים ועומסים שאפשר להימנע מהם. חשוב שתגבשי לעצמך מסגרת ברורה ללמידה ותמצאי את הדרכים שיעזרו לך לעמוד בה.

1. חשוב שתשתתפי בשיעורים ותעקבי באופן שיטתי אחר לוח הזמנים של כל משימה.
2. כדי להקל על עמידה ביעדים תכנני את הזמן ותתעדפי משימות. כדאי לקחת בחשבון גם זמן לפעילויות פנאי.
3. כדאי לחשוב איך חברים או משפחה יכולים לעזור לך:
 1. לתכנן ולעמוד בתוכניות שלך
 2. להתמודד עם פיתויים ותסכולים שמסיחים את דעתך כשאת אמורה ללמוד
 3. אפשר לקבוע ללמוד עם חבר או חברה ולתת להם להכתיב את הקצב הרצוי.
 4. כשהמשימה נראית לך גדולה, פרקי אותה למשימות קטנות והתמודדי עם כל אחת בנפרד.
 5. מומלץ מאוד להצטרף לסדנאות של ניהול זמן הנערכות בקמפוס.

טיפים מיוחדים לקורסים מקוונים

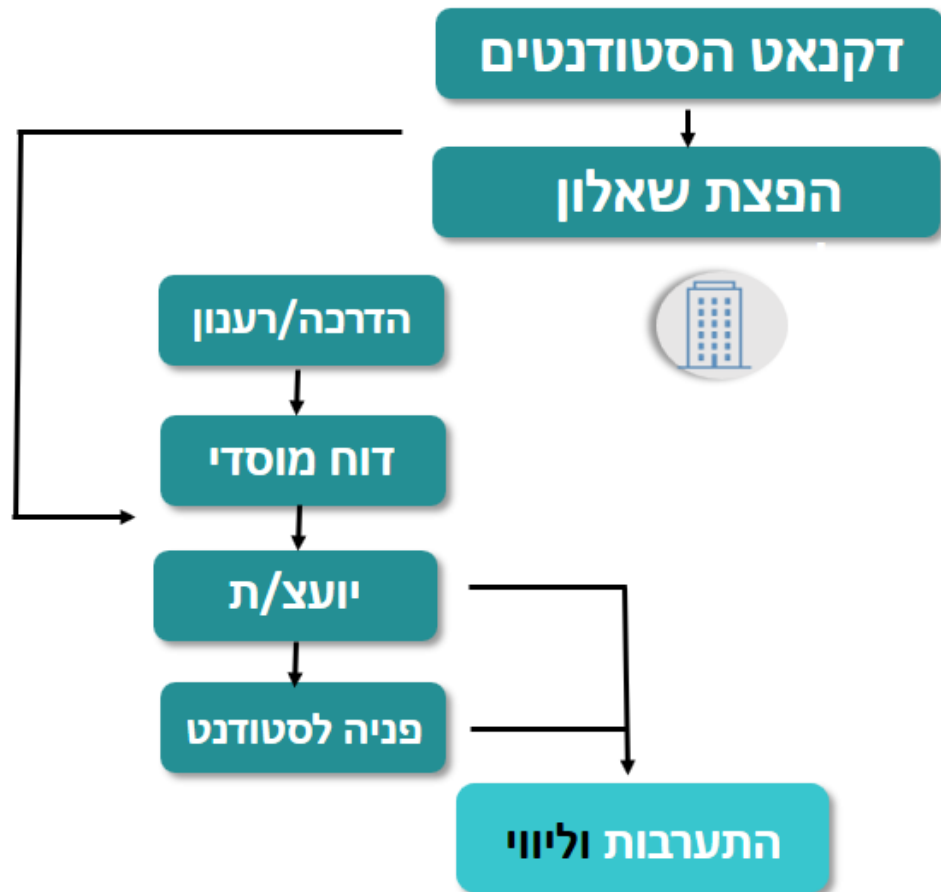
בקורס מקוון המשמעת העצמית חשובה לא רק בזמן ביצוע המשימות, אלא גם במהלך השיעור.

- ארגני סביבת לימודים שקטה ומסודרת, בלי הסחות דעת.
- כדי ליצור אווירה לימודית כדאי להתכונן: להתלבש, להכין את חומרי הלמידה ולהכין אוכל להפסקות.
- במהלך השיעור חשוב להיות פעילה עד כמה שאפשר, וכן לנסות לכתוב, לסכם ולהדגיש נקודות מכל שיעור.

מתוך סרטוני האנימציה

התהליך מבחינת המוסד

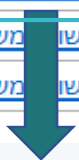

- קבלת החלטה להשתתף בתשפ"ד
- הפצת המייל (ותזכורת) לסטודנטים שנה א (מחוייבות ל-5 מלגות של 1000 ₪),
- השתתפות צוות הדיקנט בהשתלמות והדרכה (או ריענון למוסד ממשיך)
- קבלת הדו"ח המוסדי
 - פרופיל מוכנות לכל סטודנט
 - תמונה כללית של מוכנות הסטודנטים במוסד

הדיווח למוסד הלימודים

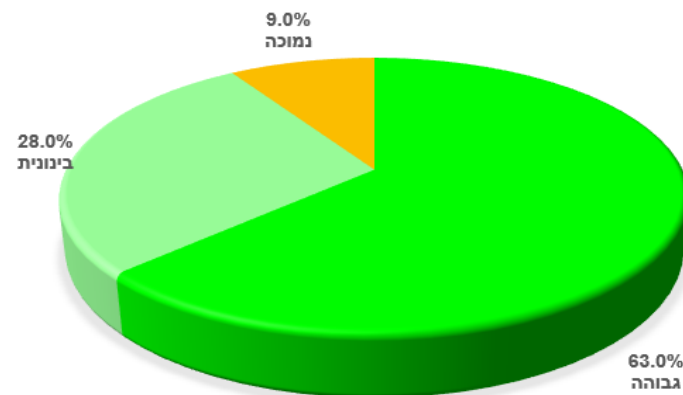
מידע משלים		רמת מוכנות אישית (סולם: 2-0) (0 = מוכנות נמוכה (כתום); 1 = מוכנות בינונית (ירוק בהיר); 2 = מוכנות גבוהה (ירוק כהה))								פרטי הסטודנטים שהשיבו על השאלון							
מענה ברצינות	קישור למשוב של הסטודנט/ית	מס' מומדים נמוכים	מוכנות כללית (סכום כל הממדים)	חוסן אישי (RES)	משמעת עצמית (SD)	מעורבות בקמפוס (CE)	נינוחות חברתית (SC)	מחויבות ללימודים (EC)	ביטחון בתחום הלימודי (ASE)	השכלת הורים 0 = להורים אין השכלה אקדמית 1 = להורה אחד יש הכלה אקדמית 2 = לשני ההורים השכלה אקדמית	מגדר	גיל	שפה	שיתוף במידע כן = 1 לא = 0	כתובת אימייל	תחום לימודים	תאריך
V	קישור למשוב	0	10	2	1	2	2	2	1	0	m	35	عربية	1	abc123@gmail.com	פיזיקה	03/10/2022 11:39
V	קישור למשוב	1	9	2	2	1	0	2	2	2	f	23	עברית	1	def456@gmail.com	מדעי המחשב	03/10/2022 11:40
V	קישור למשוב	0	11	2	2	2	2	1	2	1	m	25	עברית	0		טיסנאות	03/10/2022 11:40
V	קישור למשוב	0	9	1	1	2	2	1	2	1	f	26	عربية	1	ghi789@?.ac.il	משפטים	03/04/2023 11:45

משוב אישי והמלצות

התפלגות רמות המוכנות במוסד הלימודים

- דיווח אישי (ברמת הסטודנט/ית)
- תמונה מסכמת של מידת המוכנות במוסד

מודלים להתערבות מוסדית

מודל פרו-אקטיבי

- פניה אישית לסטודנט
- בניה של סדנאות
- העברת הסדנאות
- ליווי אישי

התערבות וליווי

מודל אקטיבי

הנגשה של שירותים
קיימים על-פי פרופיל

הנגשה

מודל פאסיבי/מינימאלי

הפצת שאלון –
משוב אישי
גרפי+מילולי+סרטון

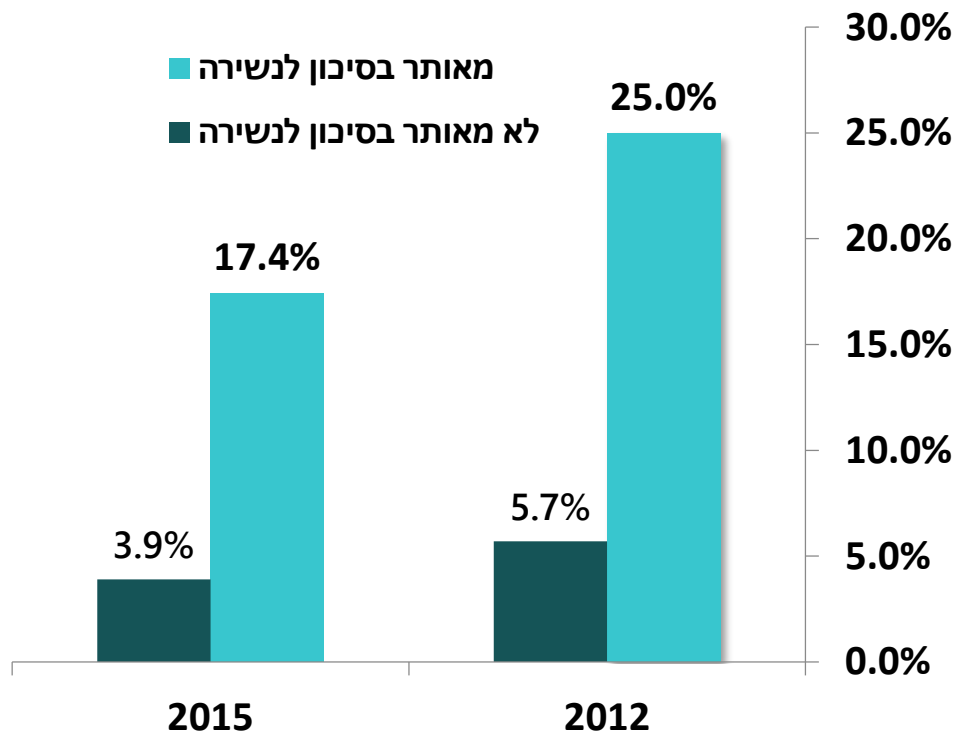
מיפוי

במסגרת ההדרכה המוסדית נדבר על איגום משאבים, מיפוי הקיים, בניה של סדנאות ייעודיות

מוכנות
ללימודים
אקדמיים

האם זה באמת עובד? כן! ניתן לאתר סטודנטים בסיכון לנשירה

איתור סטודנטים בסיכון לנשירה
על-פי ציונים נמוכים בשאלון המוכנות

ניבוי נשירה

הסיכוי של סטודנט עם מוכנות
נמוכה (2 ס"ת מתחת לממוצע) לנשור

פי 4

הוא

בהשוואה לסטודנט עם מוכנות
בינונית וגבוהה

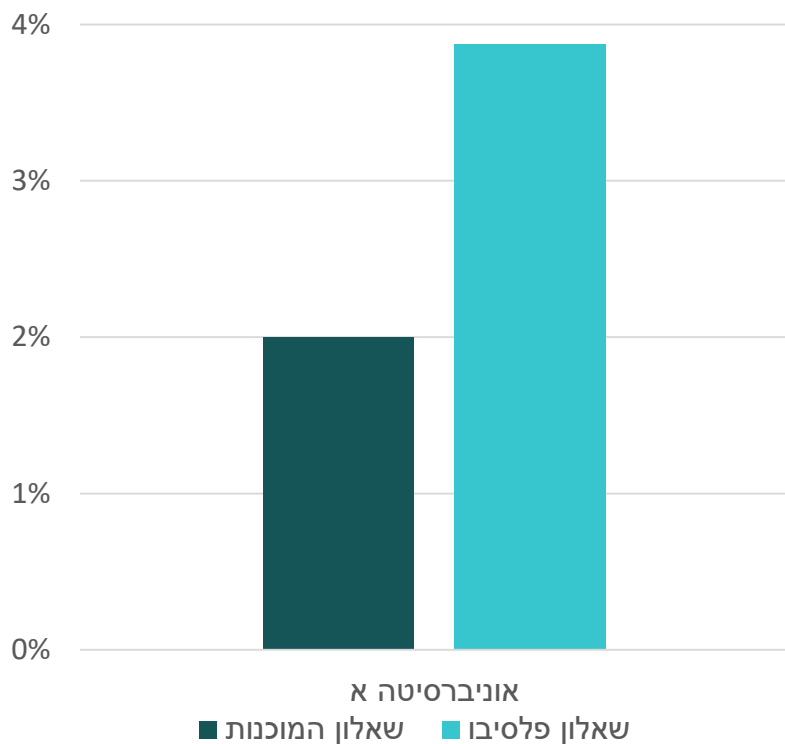
האם זה באמת עובד? כן! ניתן לאתר מראש סטודנטים בסיכון לנשירה

שאלון פלסיבו

אפקט השאלון

מחקר עם הקצאה מקרית לשאלון המוכנות ול"שאלון פלסיבו" (אוריינטציות להשכלה גבוהה)

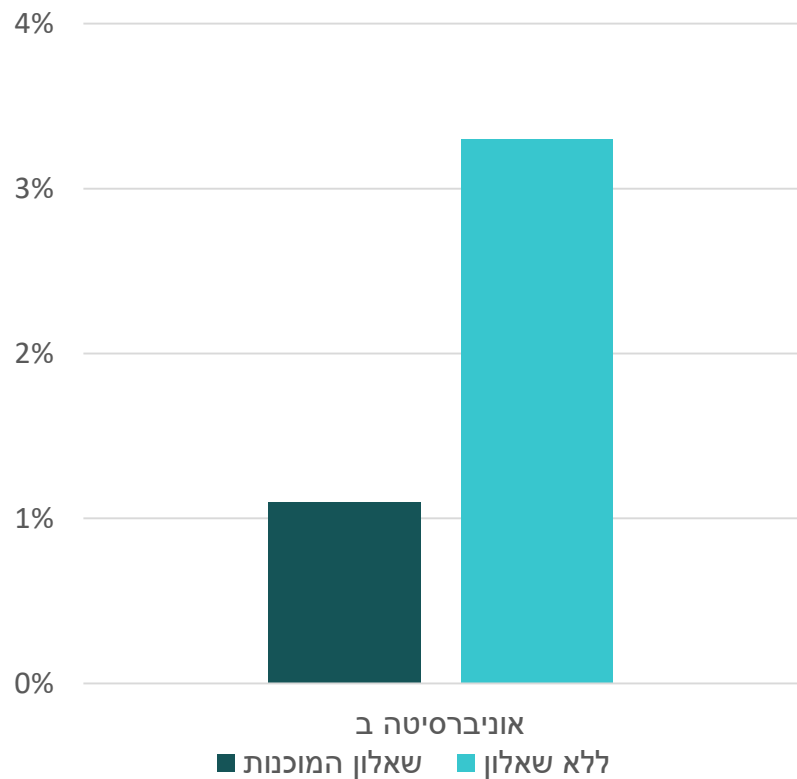
נמצאה נשירה נמוכה יותר בקרב המשיבים לשאלון המוכנות (1225 סטודנטים) בהשוואה לשאלון פלסיבו (616 סטודנטים)

מוכנות
ללימודים
אקדמיים

האם זה באמת עובד? כן! ניתן לאתר מראש סטודנטים בסיכון לנשירה

קבוצת ביקורת

אפקט השאלון

נמצאה נשירה נמוכה יותר בקרב המשיבים
לשאלון המוכנות (268 סטודנטים)
בהשוואה לקבוצה ללא שאלון (513 סטודנטים)

ההיערכות לקראת הסדנאות / ליווי אישי

ביצוע ההתערבות

תכנון ההתערבות

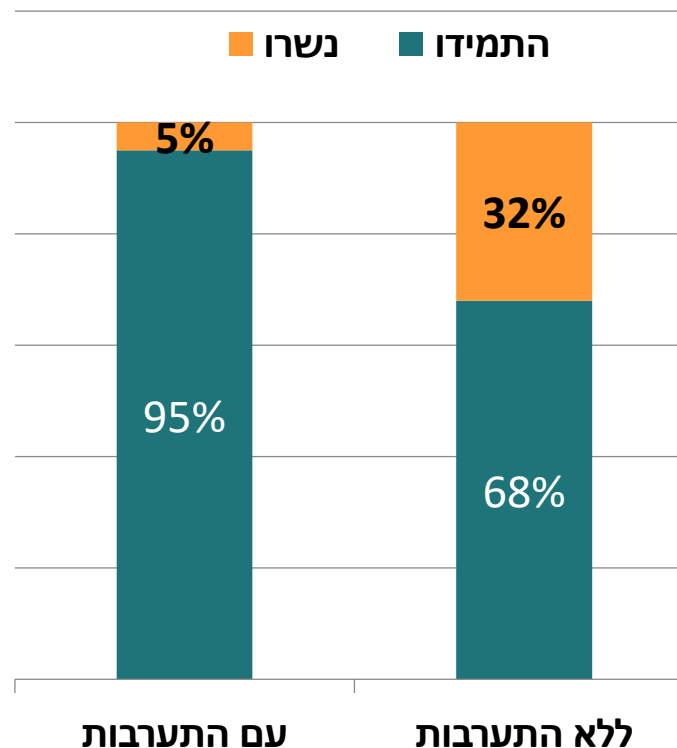
פירוט והרחבה במסגרת ההדרכה

האם זה באמת עובד?

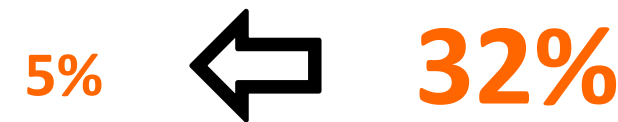
כן! ההשתתפות בסדנאות / ליווי אישי – מצמצמת נשירה

שיעור הנשירה של סטודנטים בסדנאות (למרות שלא יכלו להשתתף רצו להשתתף) היה **32%**, לעומת **5%** נשירה בקרב אלה שהשתתפו.

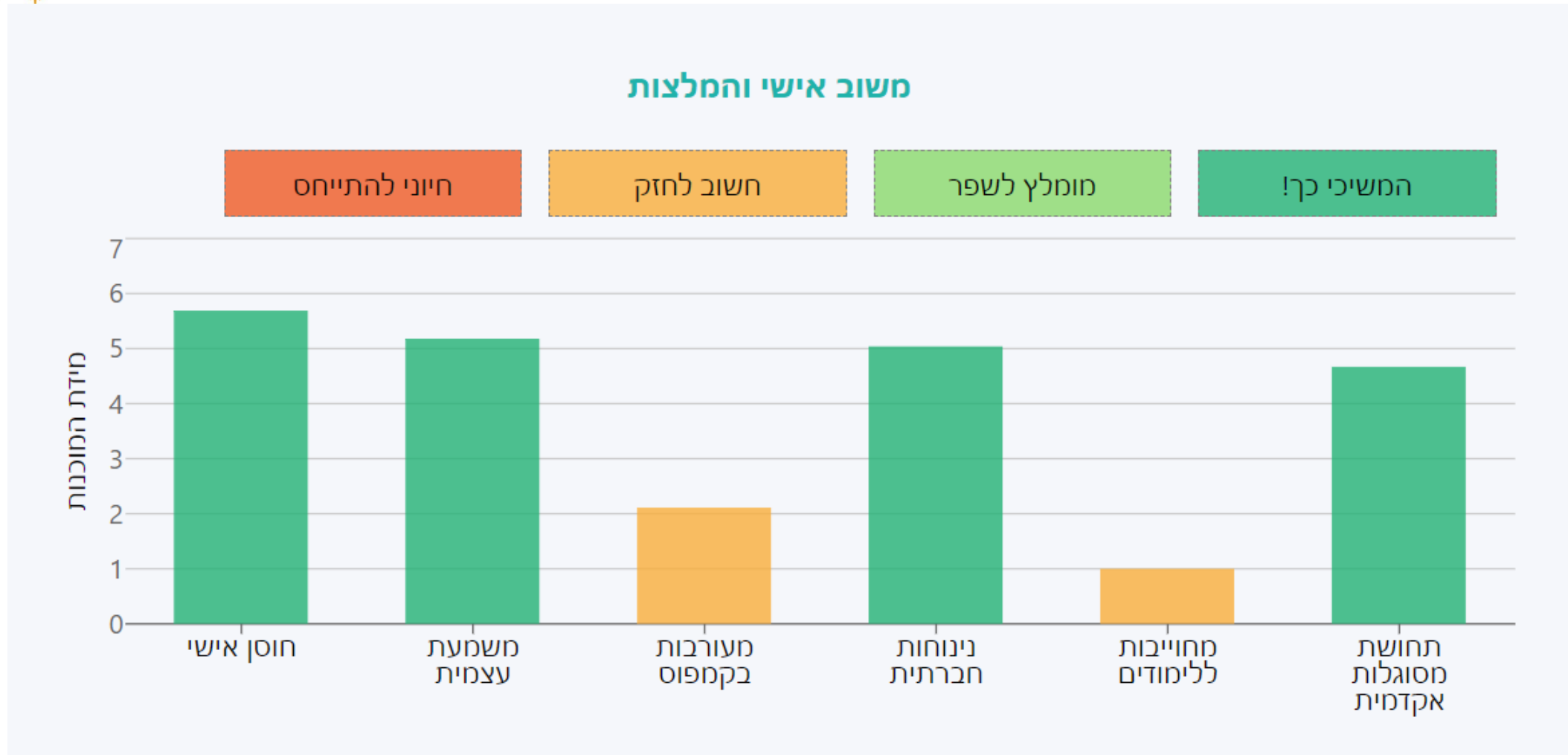

אפקט ההתערבות

הנשירה בקרב משתתפי הסדנאות קטנה באופן משמעותי.

המקרה של נועה, סטודנטית למדעי המחשב

למוסד הלימודים

- תועלת כלכלית בגין צמצום הנשירה – תועלת כלכלית בגין הקצבות המל"ג, ושכר לימוד
- ההפסד בגין כל סטודנט נושר (מעל 50,000 ₪)
- השלכות על דימוי ומיתוג המוסד
- איתור מוקדם
- הנגשת שירותי הדיקנט
- איגום המשאבים לפי צורך
- משכלל ומוסיף כלי לעבודה של הדיקנט

לסטודנטים

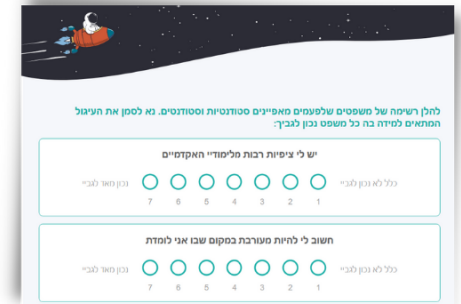
- צמצום הסיכוי לנשירה (הקטנת הסיכוי לחרטה ועוגמת נפש, והפסד שנת לימוד (מעל 100,000 ש"ח)
- הישגים לימודיים טובים יותר
- הנגשת שירותי התמיכה במוסד
- הגברת תחושת המסוגלות העצמית האקדמית

צמצום נשירה מהשכלה הגבוהה, איתור מוקדם וחיזוק המוכנות ללימודים אקדמיים

השאלון מונגש לסטודנטים המתחילים לימודיהם בתשפ"ג על ידי המרכז הארצי לבחינות והערכה במימון קרן אדמונד דה-רוטשילד. המיזם הוא תוצר של פרויקט פיתוח ומחקר בהובלת פרופ' איתמר גתי וד"ר מיכל פיליפס-ברנשטיין בבית הספר לחינוך ע"ש סימור פוקס ו"יישום" - החברה לפיתוח ומחקר של האוניברסיטה העברית בירושלים.

1 מיפוי

מיפוי המוכנות הפסיכו-חברתית של הסטודנט ללימודים אקדמיים באמצעות שאלון המוכנות החינמי והמקוון

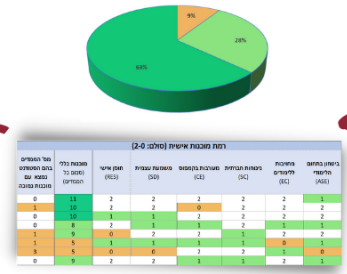
2 משוב אישי

משוב עם המלצות מוצג לסטודנט משוב גרפי

3 ניתוח ותכנון

במסגרת דיקנט הסטודנטים דוח מוסדי לממונה על צמצום הנשירה

תכנון התערבות מותאמת אישית עבור כל סטודנט בסיכון לנשירה לפי פרופיל המוכנות שלו

4 התערבות

סדנאות קבוצתיות המסייעות לחיזוק המוכנות הפסיכו-חברתית ומצמצות את הסיכון לנשירה

ליווי וייעוץ אישי להגברת המוכנות

5 תוצאה

העלאת מוכנות הסטודנטים וצמצום הנשירה

והמלצות

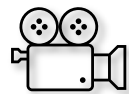
מסקנות

- חשוב לאתר מראש סטודנטים בסיכון לנשירה על בסיס הערכה אינדיווידואלית (לצד השתייכותו לקבוצות סיכון) עוד לפני שהקשיים באים לידי ביטוי בהישגים האקדמיים.
- להפנות משאבים למוקדי קושי מאותרים
- להפיץ את השאלון לכל הסטודנטים שנה א'
- חשוב לעודד השתתפות ומילוי שאלון המוכנות
- להפיץ את השאלון לכלל הסטודנטים (כולם מפיקים ממנו תועלת)
- להפעיל התערבות ממוקדת ומותאמת אישית

- ניתן לזהות סטודנטים בסיכון לנשירה עוד לפני תחילת הלימודים
- ניתן לאתר את מוקדי הסיכון לנשירה של הסטודנטים בסיכון
- עצם המענה על השאלון וקבלת המשוב תורמים לצמצום הנשירה
- לציון המוכנות ישנה תרומה לניבוי ציוני סוף שנה א' מעבר לציוני הבגרות והפסיכומטרי
- סדנאות העצמה + ליווי אישי תורמים משמעותית לצמצום הנשירה

חידושים לקראת תשפ"ד

שילוב קישור לסרטוני אנימציה במשוב

אפשרות מענה וקבלת משוב בערבית

العربية

מותאם לנייד

איתור דור ראשון להשכלה גבוהה

אתגרים – דגשים מבחינת המוסדות

- עידוד הסטודנטים לענות על השאלון (אחוזי נשירה גבוהים יותר בקרב הסטודנטים שאינם עונים)
- עידוד הסטודנטים להסכים לשילוב בין תשובותיהם לנתונים עליהם במינהל הסטודנטים.
- הערכות לתכנון ההתערבות בקרב הסטודנטים (בהתאם לצוות, מספרי הסטודנטים, אוכלוסיות ייחודיות)
- מעקב אחר הסטודנטים מבחינת אל מי פונים, מי פונה מיוזמתו, מי בפועל נעזר בשירותי הדיקנט, ומהו סוג והיקף הסיוע לסטודנט

שאלות נפוצות

[בקישור זה](#) ניתן מענה לשאלות נפוצות (מתעדכן באופן שוטף)

תודה על השתתפותכם !

davidaz@nite.org.il
 michal.phillips-be@mail.huji.ac.il
 itamar.gati@.huji.ac.il